

RAMON CASAS (1866-1932). Casas com el seu amic Santiago Rusiñol, procedeix d'una família benestant de Barcelona, el pare era un indiano i la mare descendia de la burgesia barcelonina. La situació econòmica dels dos amics els permeté de viure una bohèmia exquisida. De molt jove va seguir cursos de pintura amb Joan Vicenç. Als quinze anys col·laborava amb algunes revistes i als 17 es traslladà a París, acompanyat del seu cosí, estudiant de medicina. Des d'aleshores, Casas va sovintejar les estades a París amb temporades a Barcelona. Quan, al 1890, es va instal·lar al *Moulin de la Galette* amb Rusiñol, Utrillo i el crític d'art Ramon Canudas, Casas ja alternava les exposicions als salons parisins amb les de Barcelona.

A París, l'artista va consolidar el seu estil caracteritzat per les línies esfumades, un dibuix impecable, una temàtica centrada preferentment en els motius de *plein air*, els interiors i els retrats. La seva paleta posava de relleu el domini dels grisos, així com el difícil mestratge dels negres i dels seus matisos. L'elegància inherent a aquestes composicions, i el subtil tractament dels negres podrien equiparar-lo a van Dyck qui, com Casas, també realitzà un considerable nombre d'elegants retrats de l'alta societat europea del seu moment (segle XVII). L'aprenentatge dels grans pintors de la seva època, Whistler o Degas, entre altres, va ser traduït per Casas en una línia molt personal.

Per l'artista, membre de la *Societat Internacional de Pintura*, el mercat de la seva obra no va tenir fronteres. Entre 1893 i 1905 va presentar el seu treball a salons i premis d'arreu, a la *Universal de Chicago*, a Berlín, a Buenos Aires a Múnic sense oblidar la seva presència constant, fins 1905, als salons parisins del *Champ de Mars*.

Davant d'aquesta capacitat de difusió no sorprèn que la crítica no es posi d'acord sobre on es va produir el primer contacte del mecenes americà Charles Deering amb l'obra de Casas. Es parla de Múnic, de París i també de la taverna barcelonina de *Els quatre gats*, fundada per el propi Casas conjuntament amb Rusiñol, Utrillo i Romeu. Aparentment, al Saló del *Champ de Mars* de 1905 Deering va adquirir a Casas *La càrrega* i va encarregar-li al pintor els retrats de les seves filles. Deering disposava d'una fortuna acumulada en la producció de maquinària agrícola. Era un home cultíssim, col·leccionista i enamorat d'Espanya. Les obres per ell reunides es troben avui repartides entre Xicago i Miami. Una de les peces de Casas, *La recaptadora* es

conserva a la *Hispanic Society* de Nova York. Artista i col·leccionista simpatitzaren aviat i feren plegats diversos viatges per Catalunya i Espanya. A Sitges, Deering, va adquirir l'antic hospital i el convertí en la seva residència, el Maricel.

Al 1908, Deering convidà a Casas als Estats Units. Arribant a Nova York, l'artista retratà, entre altres, a un comandant del vaixell Alabama i realitzà una segona versió de *La càrrega* (avui a Miami). Entre Nova York, Florida, Califòrnia i Cuba (on el pare de Casas havia fet la seva fortuna) l'artista passà sis mesos retratant als parents, amics i relacions de Deering. Obres com el dibuix del tenor F. Constantino, varen ser publicades per la premsa americana que tractà molt positivament els treballs del pintor català. D'aquest primer viatge a Estats Units, es comptabilitzen una dotzena d'òlis i una trentena de dibuixos al carbó. Casas tornà a Estats Units en dues ocasions més on seguí desenvolupant una intensa activitat professional. Al 1924 el va acompanyar la seva dona, la model Júlia Peraire.

Els darrers anys Casas es va allunyar de les corrents d'avantguarda i va viure principalment al seu monestir de Sant Benet de Bages, recentment obert al públic.

RAMON CASAS. *Retrat de Charles Deering.* Casas, profund coneixedor del seu amic i mecenes Charles Deering, va destacar en aquest retrat els trets més característics de la seva personalitat. El pintor posà de relleu l'imatge d'un gran senyor. La figura transmet una barreja de hieratisme, de sobrietat i d'informalitat, alhora que li confereix un esperit i una classe naturals. La camisa blanca contrasta amb la foscor de la jaqueta i del pantatló, enaltint la pell blanca i iridescent de Deering. Característica que evidencia l'ascendència anglosaxona, tant apreciada per la classe dirigent nord-americana. L'antiga cadira sobre la que còmodament s'assenta Deering, li permet mostrar, una peça de la seva col·lecció que reproduïx les característiques dels setials en els que Rafael, Tizià o Velàzquez, varen retratar als poderosos Papes-mecenes del Renaixement i Barroc. De manera discreta però ferma, Casas presenta a Deering, al industrial americà, com a successor dels mítics Medici, Farnese o Pamphili.

RAMON CASAS. *La recaptadora.* 1910-1916. Òli sobre tela. 170'3x1000'5 cm. The Hispanic Society. Nova York.

La recaptadora Forma part de la col·lecció que l'hispanòfil i mecenes americà, Archer Milton Huntington, va reunir a la *Hispanic Society of Amèrica* que ell fundà a Nova York. La peça no és representativa del tipus de retrat sofisticat al que es dedicà principalment Casas. No obstant, les seves característiques fan d'aquesta pintura un important document històric per Milton Huntington, especialment interessat en les tradicions i costums espanyoles. Certament, *La recaptadora*, tant per el seu físic com per les seves funcions i atributs deuria resultar un personatge ben exòtic per a l'erudit hereu d'una de les grans fortunes nord-americanes. Tapada de cap a peus, de la seva fosca indumentària sobresurten la cara rustica i les mans de pagesa en les quals sosté els estris amb els que recapta per les cases diners o espècies per sufragar les festes religioses. El subtil contrast entre el brillo del sofisticat platet litúrgic per recollir diners i els grocs del popular cistell per acumular els productes de la terra, podria evocar irònicament, els bons ulls amb els que l'església accepta qualsevol donació. Destacant el platet i el cistell sobre el vestit fosc, Casas posa de relleu els atributs que converteixen aquesta ordinària camperola en una recaptadora.

RAMON CASAS. *Montmatre*. 1890. Òli sobre tela. Biblioteca-Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú.

Aquest paisatge urbà reproduïx l'atmosfera del barri de Montmatre en el que vivia Casas amb Rusiñol, Utrillo i Canudas a París. Els contorns imprecisos dels edificis, les línies fugisseres dels arbres pelats, els tons grisos i blavosos, així com les taques blanques de les llumetes en primer terme, evocuen una freda matinada d'hivern, probablement l'hora a la que els artistes acabaven el seu recorregut nocturn per els cabarets parisins. La pinzellada àgil, lliure i líquida és característica de Casas. La interpenetració de les escassament definides masses de color, confereix a certes zones d'aquesta composició un aspecte abstracte que converteix el paisatge de *Montmatre* en quelcom de particular en la producció de Casas.

RAMON CASAS.

Plein air.

1890

Òli sobre tela

51x66 cm.

Museu Nacional d'Art de Catalunya

Barcelona

Plein air és una de les obres més característiques del període parisiès de Casas i reflecteix l'ambient de la zona del *Moulin de la Galette* on vivia el pintor. La riquesa d'aquesta composició és fruit de la combinació entre les seves extraordinàries qualitats plàstiques, l'originalitat de l'enfoc i un misteriós factor humà. Les estovalles blanques atrauen l'ull de l'espectador al centre de la composició i contrasten contra els elegants negres de l'indumentària femenina. La dama, sola, té a la seva dreta una cadira buida davant d'una taula i, a l'esquerra, es percep la figura d'un home que sembla esvair-se. Cap de les dues figures mostra el seu rostre i sense poder-se identificar s'ha parlat de l'escenificació d'una desavinença entre la model i pintora Suzanne Valadon i l'amic de Casas, el pintor Miquel Utrillo.